

บทความพิเศษของ อ.เชียวชาญ รัตนามัทธนะ

ผู้ก่อตั้งและนายกสมาคมคนแรก (พ.ศ.2531-2550) ของสมาคมบริหารงานจัดซื้อและซัพพลายเชนแห่งประเทศไทย

ฉบับที่ 104 มิถุนายน 2568

สอบถามปรึกษาหารือได้ที่

☎ 08 1628 7855

✉ cheocharn@hotmail.com

LINE cheocharn

f cheocharn

เครื่องมือตรวจสอบความเป็นผู้ดีทางธุรกิจ

CSR Assessment Checklist

สมัยที่ผมดำรงตำแหน่งนายกสมาคมบริหารงานจัดซื้อและซัพพลายเชนแห่งประเทศไทย ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2531-2550 ผมได้ยืนยันคำว่า CSR บ่อยมากในการประชุมจัดซื้อจัดหาระดับนานาชาติ ยุคนั้นในต่างประเทศมีการรณรงค์ว่า การประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติอย่าง Good Citizenship ซึ่งหมายถึงว่าต้องเป็นผู้ดีทางธุรกิจ ต้องมีจริยธรรม มิใช่ก้มหน้าก้มตาโกงกำไรโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่

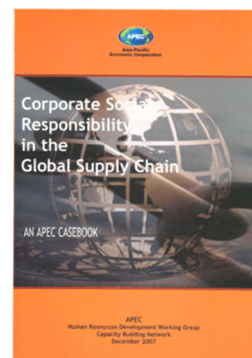

จะเกิดต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม นายกสมาคมจัดซื้อของประเทศอื่นซึ่งนั่งติดกับผมในที่ประชุมได้ถามผมว่าประเทศไทยได้มีปฏิบัติการอะไรเกี่ยวกับ CSR บ้างหรือยัง ผมก็ตอบไปว่ายังไม่ค่อยมีใครรู้จักหรือสนใจเรื่อง CSR กันเท่าไรนัก ตอนนั้นก็น่าจะราว ๆ ปี พ.ศ. 2545 นะครับ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 ทาง APEC (Asia Pacific Economic Cooperation) เขาแต่งตั้งให้ผมเป็นผู้เชี่ยวชาญของประเทศไทยเข้าไปร่วมประชุมหารือกับผู้เชี่ยวชาญจากบรรดาประเทศสมาชิกของ APEC รวม 21 เขตเศรษฐกิจ เพื่อช่วยกันพัฒนากรณีศึกษาด้าน CSR in Procurement in Global Supply Chain ผมจึงได้ขออนุญาตเข้าไปสัมภาษณ์ผู้บริหารและทีมงานของบริษัทในกลุ่มสมบรูณ์กรุป (SBG) ซึ่งเป็นยักษ์ใหญ่ในวงการผู้ผลิตช่วงล่างรถยนต์ของประเทศไทย เพื่อนำมาเขียนเป็น Case study และทาง APEC ก็เอาเรื่องที่ผมเขียนนั้นไปลงพิมพ์ใน APEC Casebook ร่วมกับเรื่องของผู้เชี่ยวชาญประเทศอื่นเรียบร้อยแล้ว

ในขณะนั้น CSR กล่าวถึง 10 ประเด็นดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental responsibility)
2. สิทธิมนุษยชน (Human rights)
3. การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (Equal opportunities)
4. ยอมรับความหลากหลายและความแตกต่าง (Diversity and supplier diversity)
5. บรรษัทภิบาล (Corporate governance)
6. ความยั่งยืน (Sustainability)
7. ผลกระทบต่อชุมชน (Impact on society)
8. จริยธรรมและการค้าขายอย่างมีจรรยาบรรณ (Ethics and ethical trading)
9. ความอุดมสมบูรณ์ของชีวภาพ (Biodiversity)
10. การให้ความสนใจต่อชุมชน (Community involvement)

ในที่ประชุม APEC ที่ผมไปร่วมประชุมหารืออยู่นั้นเขาเตือนกันว่า ต้องสร้างความตระหนักให้ทุกธุรกิจใส่ใจใน CSR ให้จริงจังและจริงจังมากขึ้น มิใช่เพียงแต่ภายในบริษัทของตนเองเท่านั้น แต่รวมไปถึงคู่ค้าต้นน้ำและท้ายน้ำด้วย โดยย้ำว่า นักจัดซื้อต้องมึบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับ CSR ไปยังคู่ค้าต้นน้ำ คือซัพพลายเออร์ทั้งหลาย เขาให้ข้อสังเกตว่าอีกไม่นาน CSR ก็จะกลายเป็นมาตรฐาน ISO หากกิจการใดไม่รีบปรับตัวเสียตอนนี้ก็อาจเจ็บตัวเหมือนในยุคที่ถูกกระหนาบจาก ISO-9000 และในที่สุดก็เป็นไปตามที่เขาเตือน นั่นก็คือในปี พ.ศ. 2553 ก็มีมาตรฐาน ISO-26000 เกิดขึ้นจริง ๆ แต่ว่าเป็นเพียงคำแนะนำและให้ทำโดยสมัครใจมิได้เป็นข้อบังคับว่าทุกกิจการจะต้องทำ ในมาตรฐาน ISO-26000 นั้นเขาเอา 10 ประเด็นของ CSR ไปเรียบเรียงและตั้งหัวข้อใหม่ให้กระชับขึ้น และเหลือเพียง 7 ประเด็นดังนี้

ประเด็นใน ISO-26000 มีดังต่อไปนี้

1. ธรรมาภิบาลองค์กร (Organizational governance)
2. สิทธิมนุษยชน (Human rights)
3. การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labor practices)
4. สิ่งแวดล้อม (The environment)
5. การดำเนินงานอย่างเป็นธรรม (Fair operating practices)
6. ประเด็นด้านผู้บริโภค (Consumer issues)
7. การมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน (Community involvement and development)

ในโลกธุรกิจปัจจุบัน การจัดซื้อจัดจ้างมิได้เป็นเพียงกระบวนการหาสินค้าและบริการที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสมเท่านั้น แต่ยังคงคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และหลักจริยธรรมทางธุรกิจ อีกด้วย ดังนั้น นอกจากจะพิจารณา QCDS (Quality, Cost, Delivery, Service) ของซัพพลายเออร์แล้ว นักจัดซื้อจะต้องให้ความสนใจเรื่อง CSR ของซัพพลายเออร์ด้วย

เมื่อนักจัดซื้อไปตรวจสอบซัพพลายเออร์ นอกจากจะมีการประเมินทั่วไปแล้ว จึงควรจะต้องทำ CSR Assessment Checklist ด้วยเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าซัพพลายเออร์รายนี้มีได้ละเมิดกฎกติกาเกี่ยวกับ CSR หรือ ISO-26000 ไม่ว่าจะละเมิดโดยเจตนาหรือโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ตาม มิฉะนั้นบริษัทของผู้ซื้อจะได้รับผลกระทบไปด้วย ถือว่าเข้าข่ายไปสนับสนุนหรือร่วมมือกับซัพพลายเออร์รายนั้น นักจัดซื้อท่านใดที่ยังไม่สันทัดเกี่ยวกับ checklist ดังว่า ก็สามารถนำแบบฟอร์มตัวอย่างที่ผมแนบไว้ท้ายบทความนี้เอาไปใช้ หรือเอาไปดัดแปลงต่อเติมได้ตามสะดวกเลยนะครับ

ขณะนี้ภาคการเงินและการลงทุนได้ผลักดันให้ธุรกิจทั้งหลายทั่วโลกต้องเปิดเผยข้อมูลของกิจการตนเองเกี่ยวกับ ESG (Environmental, Social, and Governance) เพื่อช่วยให้ตลาดทุนสามารถประเมินความเสี่ยงและโอกาสของธุรกิจนั้น ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้นว่ามีการดำเนินการอย่างยั่งยืนหรือไม่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า แท้ที่จริงแล้ว CSR, ISO-26000, ESG ต่างก็มีวัตถุประสงค์ไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ คือต้องการให้ทุกธุรกิจประกอบกิจการอย่างอย่างมีจริยธรรม ต้องรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจที่ปฏิบัติอย่างถูกต้องนั้นมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (Sustainability growth business)

แบบฟอร์ม CSR Assessment Checklist ที่แนบมานี้ ผมมีวัตถุประสงค์จะให้
 นักจัดซื้อที่ยังไม่เคยทำ ได้เห็นตัวอย่างและนำไปใช้ได้ทันที หรือท่านจะนำไป
 ดัดแปลงต่อเติมปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมก็ได้ตามความต้องการของท่านนะครับ

CSR Assessment Checklist					
หมวดหมู่	คำถามตรวจสอบ	✓	X	หมายเหตุ	
1 ธรรมาภิบาลองค์กร (Organizational Governance)	1.1 นโยบายจัดซื้อที่มีการสนับสนุน CSR ชัดเจน				
	1.2 มีโครงสร้างการบริหารที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้				
	1.3 มีมาตรการป้องกันการทุจริตและคอร์รัปชัน				
	1.4 มีมาตรการป้องกันการวิ่งเต้นเพื่อแสวงหาประโยชน์จากลูกค้า				
	1.5				
2 สิทธิมนุษยชน (Human Rights)	2.1 เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์				
	2.2 มีนโยบายและมาตรการป้องกันการเลือกปฏิบัติในที่ทำงาน				
	2.3 ไม่ปิดกั้นสิทธิเสรีภาพการเข้าร่วมสหภาพแรงงาน				
	2.4 ไม่มีการกระทำใด ๆ ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน				
	2.5				
3 การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labor Practices)	3.1 มีมาตรฐานความปลอดภัยและสุขอนามัยในสถานที่ทำงาน				
	3.2 จ่ายค่าจ้างและสวัสดิการให้พนักงานเป็นธรรมตามกฎหมายแรงงาน				
	3.3 มอบหมายงานและจัดเงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสมแก่พนักงาน				
	3.4 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กหรือแรงงานบังคับ				
	3.5				
4 สิ่งแวดล้อม (The Environment)	4.1 มีมาตรการลดของเสียและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ				
	4.2 มีแนวทางจัดการและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก				
	4.3 มีการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้หรือกากอุตสาหกรรม				
	4.4 ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน				
	4.5				
5 การดำเนินงานอย่างเป็นธรรม (Fair Operating Practices)	5.1 มีนโยบายและมาตรการป้องกันการให้สินบนและผลประโยชน์ทับซ้อน				
	5.2 สนับสนุนการแข่งขันที่เปิดกว้างและเป็นธรรม				
	5.3 เคารพในสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาและลิขสิทธิ์ต่าง ๆ				
	5.4				
	5.5				
6 ประเด็นด้านผู้บริโภค (Consumer Issues)	6.1 มีมาตรฐานความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์/บริการ				
	6.2 มีระบบจัดการข้อร้องเรียนของลูกค้าอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส				
	6.3 การดูแลลูกค้าหลังการส่งมอบ				
	6.4 ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูกค้า				
	6.5				
7 การมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน (Community Involvement and Development)	7.1 สนับสนุนการจ้างงานหรือพัฒนาทักษะแรงงานในชุมชนท้องถิ่น				
	7.2 สนับสนุนโครงการเพื่อสังคม				
	7.3 ส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรม				
	7.4 ช่วยเหลือชุมชนยามเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุเดือดร้อน				
	7.5				

เพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น ผมขอแนะนำให้ท่านอ่านบทความของผม
 เพิ่มเติมอีก 3 ฉบับต่อไปนี้ด้วยครับ

ฉบับที่ 18 เรื่อง "นักจัดซื้อเตรียมรับมือ CSR ให้ดี"

ฉบับที่ 19 เรื่อง "จะลด Cost ต้องคำนึงถึง CSR ด้วย"

ฉบับที่ 60 เรื่อง "การทำธุรกิจอย่างผู้ดี"

ทุกฉบับอยู่ในเว็บไซต์ www.judsue.com (ฟรีครับ)

